

Till: SKB
Att.: Saida Laârouchi Engström
Box 5864
102 40 Stockholm

Frågor från Östhammars Naturskyddsförening med anledning av samråd arrangerat 2005-05-04 av Svensk Kärnbränslehantering (SKB) i Forsmark, Östhammars kommun

En likalydande skrivelse med frågor har lämnats in av Naturskyddsföreningen i Uppsala län.

Begränsning av kallelse av fritidsboende till detta möte och mötets annonserade syfte

Det utökade samrådet vänder sig till samtliga berörda parter. Begrepp berörd skall enligt miljöbalkens förarbeten tolkas i vid mening. Vi ser därför att SKB:s annonsering var en begränsande faktor i det utökade samrådet, då det i aktuell annons framkom att mötet främst vände sig till fritidsboende. Vi ser det också som anmärkningsvärt att SKB i annonsen påtalade att syftet med mötet var att informera om SKB:s planer. Syftet med utökat samråd enligt miljöbalken är att berörda parter skall kunna inge synpunkter till verksamhetsutövarens planerade projekt. Avser SKB i framtida annonseringar till utökade samråd vara tydligare i att inte begränsa vilka grupper som SKB vill se på samrådet? Avser SKB i framtida annonseringar till utökade samråd beskriva avsikten med samrådet så att det stämmer med Miljöbalkens avsikt?

Vi uppskattar att SKB hade skickat ut inbjudningar direkt till fritidshusägare, eftersom de sällan har tillgång till den lokala pressen. Vi anser dock att SKB:s val av geografisk avgränsning för detta var märklig. Genom tillämpningen av en en-milsgräns uteslöts samtliga fritidsboende på Gräsö. Dessa är högst berörda av den planerade verksamheten, riskerar att beröras av ökad transportverksamhet, buller, ljus, sänkta fastighetspriser, förändringar i landskapsbild och risken för radioaktivt utsläpp. Denna grupp kan också ha värdefull kunskap och erfarenheter då det gäller den lokala miljön, kunskaper som är viktiga i framtagandet av MKB:n. När SKB kallar fritidshusägare till samråd i fortsättningen, avser SKB då att bjuda in ägare av fritidshus på Gräsö?

Vi anser också att val av tidpunkt och plats för mötet var illa valt med tanke på den prefererade målgruppen. Innan sommarlovet har börjat så är många familjer fortfarande kvar på sin bostadsort. Ett datum under industrisemestern hade varit att föredra. För en fritidsboende utan tillgång till bil var det omöjligt att ta sig till mötet. Vi anser därför att samrådsmötet bör upprepas under industrisemestern och då lokaliseras till Öregrund. Avser SKB att göra detta? Till detta möte ska samtliga fritidshusägare med hus på Gräsö inbjudas genom brev till såväl permanentboende som fritidshusboende adressen. Avser SKB att göra detta? När SKB vill nå fritidshusägare i inbjudan till samråd i fortsättningen, avser SKB anordna dessa under industrisemestern och på plats i Öregrund som kan nås med kollektivtrafik?

Skälen för att Forsmarksområdet pekades ut som lämpligt att gå vidare

Vi vill påtala att den historieskrivning som gavs av Kaj Ahlbom är något missvisande då det gäller varför SKB valde att gå vidare med Forsmark. Enligt förstudierapporten i Östhammarskommun så var det av industriella skäl som Forsmark valdes. Rapporten tog också upp den osäkerhet som området hade gällande geologiska förutsättningar, och påtalade närheten till Singözonen. De industriella fördelarna ansågs dock överväga. Vi är mycket bekymrade att SKB på såväl nationell som lokal nivå tillåts att prioritera industriella faktorer när kärnavfallsförvaret lokaliseras. Vi anser att långsiktig säkerhet skall vara den dominerande lokaliseringsfaktorn.

SKB har i olika sammanhang påpekat att de ser fördelar med att förlägga slutförvaret i en tektonisk lins. Även om det skulle vara så att tektoniska linser har säkerhetsmässiga fördelar, vilket SKB ännu inte har visat (däremot är det erkänt att närhet till större sprickzoner är en säkerhetsrisk), så borde ett sådant konstaterande innebära att lokaliseringsprocessen fokuserade på att söka lämpliga tektoniska linser över hela landet. Vilken erfarenhetsbas har SKB då det gäller tektoniska linser? Vilket jämförelsematerial finns? Hur påverkar de bergspänningar som finns i en tektonisk lins säkerheten på såväl kort och lång sikt?

Påverkan på biologisk mångfald

Det aktuella området är i sin helhet ett riksintresse för naturvården. Kriterier för urvalet är lövbarrblandskog, odlingslandskap, myrkomplex, marin strandäng, naturbetesmark och naturskog. Området anses vara ett framstående exempel på kombinationer av naturtyper som väl visar landskapets utveckling. Området är dessutom förhållandevis opåverkat samt innehåller hotade eller sårbara biotoper. Området är därför av hög vikt för bevarandet av biologisk mångfald. Länsstyrelsen gör bedömning att området är ekologiskt känsligt. I anslutning till platsundersökningsområdet finns även Kallriga naturreservat, där förutom fastlandsdelen ingår ett flertal mindre öar och vikar. Syftet med reservatet är bl.a. att bevara ett stycke uppländsk innerskärgård med ett stort antal biotoper och att skydda en värdefull rastlokal för fågel. Hur kommer områdes höga naturvärden och viktiga funktion som rastlokal för fågel att påverkas av ett slutförvar samt inkapslingsanläggning och de störningsfaktorer detta leder till?

Kallriga har också av regeringen utsetts till ett Natura 2000 område. Därigenom skall arter och naturtyper inom området upprätthållas i gynnsam bevarandestatus

Norr om platsundersökningsområdet ligger naturreservatet och Natura 2000 området Skaten-Rångsen, vars syfte är att bevara ett större sammanhängande skärgårdsområde, som i huvudsak består av ett stort antal skogsbevuxna öar. I Öregrundsgrepen finns även öar utsedda till Natura 2000 område.

Då Natura 2000 innebär ett skydd mot påverkan från anläggningar även om dessa ligger utanför Natura 2000 området är det viktigt att SKB i den pågående kartläggningen av naturen i platsundersökningsområdet också gör motsvarande undersökningar i de näraliggande Natura 2000 områden samt omgivande områden där risk för påverkan finns. Avser SKB att göra detta?

Hur avser SKB ta hänsyn till närheten av dessa områden vid lokalisering av anläggningar vid bygge och drift av ett slutförvar? Vilka miljökonsekvenser kommer det leda till? Om detta har SKB ännu inte redovisat någonting, och vi anser att det vore värdefullt att SKB vid sina samrådsmöten istället för att redovisa sina tekniska lösningar och planer fokuserade på det som är syftet med en miljökonsekvensbeskrivning – att beskriva miljökonsekvenserna av det aktuella projektet.

I ett kustnära område där Östersjöns ekosystem redan är utsatta för miljöpåverkan är det viktigt att inte ytterligare miljöföroreningar tillförs grundvattnet och havet. Hur kommer SKB att säkra att så inte blir fallet?

Inkapslingsanläggningen

Forsmark kommer att bli en alternativlokalisering då det gäller inkapslingsanläggningen. Vi ser det inte som funktionellt att SKB separerar ut inkapslingsanläggningen till en egen ansökan enligt kärntekniklagen, utan anser att inkapslingsanläggningen är en delkomponent i slutförvarssystemet, och det är slutförvarssystemet i sin helhet som skall prövas. Vi anser därför att uppstyckningen i tillståndsansökandet skall upphöra helt och hållet. Avser SKB att göra detta?

Inkapslingsanläggningen kommer att generera långlivat låg- och medelaktivt avfall, avfall som det idag inte finns någon etablerad metod för tillvaratagande. SKB har tidigare deklarerat att de ej avser att redogöra för hur detta avfall skall hanteras i tillståndsansökan för inkapslingsanläggningen. Detta är i strid med Miljöbalkens regler. Vi ser det som självklart att en verksamhetsutövare skall kunna visa att allt avfall som den planerade verksamheten kommer att leda till kan omhändertas på ett sätt som inte riskerar människors hälsa och miljö. Hur avser SKB att få tillstånd för inkapslingsanläggningen utan att ha ett godkänt slutförvar för långlivat låg- och medelaktivt avfall?

Vattnets strömningsmönster

Vi uppskattar att SKB äntligen erkänner att vatten är en viktig parameter i slutförvaret och att det är via vattentransport som ett läckage från kapslarna kan nå den ytnära miljön. Stort fokus måste därför läggas på de hydrogeologiska förhållandena, både då lokala och storskaliga strömningsmönster. I en SKI-rapport (SKI Report 00:47, avsnitt av Clifford Voss) framkom att kustnära lokalisering har sämre förutsättningar då det gäller strömningsmönstret, och att det ideala för att minimera riskerna vid ett

läckage från kapslarna vore att lokalisera i ett inströmningsområde där huvudsakliga strömningsriktning är nedåt. Därigenom kan transporttider upp till 500 000 år uppnås, till skillnad från i kustnära områden där transporttiden kan vara så låg som 50 år. På vilket sätt anser SKB att valet av en kustnära lokalisering överensstämmer med miljöbalkens krav på en bästa lokalisering utifrån en ambition att minimera konsekvenserna för människors hälsa samt för miljön?

Bentonitens vattenmättnad

Vi ser att det i SKB:s metodval och val av lokalisering finns en inbyggd paradox. För att klara mättnaden av bentoniten krävs ett vattenflöde, för att minska risken för spridning av radioaktivt läckage så är ett lågt vattenflöde att föredra. Hur avser SKB att hantera denna paradox?

Ljusföroreningar

Vad kommer SKB att göra för att undvika att det blir ljusföroreningar från ovanjordsdelen av slutförvaret?

Bergmassor

Betydande mängder bergmassor måste mellanlagras under driftsskedet för att vid en framtida oklar tidpunkt användas för att försluta förvaret. Vi ser det som viktigt att SKB klargör för hur stora mängder det rör sig om hur dessa kommer hanteras. De konsekvenser som finns för omgivande natur, miljö och landskapsbild måste redovisas och kemiskt innehåll samt hantering av lakvatten från upplaget måste definieras. Hur avser SKB göra detta?

Bentonittransporter

Vid samrådsmötet framkom att SKB planerar att importera bentonitlera med båt till Hargshamn och under driftstiden (i 30 år) köra leran med lastbilar till slutförvaret (35 lastbilar per dygn). Kan SKB beskriva dessa planerade transporter lite mer utförligt? Vid transporten till Forsmark kommer därigenom Hargs bruk att passeras, som har en mycket värdefull kulturmiljö och vars tallskogar är klassade som Natura 2000 område. På vilket sätt har berörda utefter väg 76 sträckning mellan Hargshamn och Forsmark involverats i det utökade samrådet?

Bergkross

SKB anger att berget kommer att krossas i olika processer. Kan SKB förtydliga hur detta kommer att göras och hur buller, damm och andra typer av störningar från bergkrossningen kommer att påverka omgivningen?

Ökad tung trafik på vägar

SKB anger att under byggfasens ca sju år kommer ett betydande antal större lastbilar med bergmassor att köra fram och tillbaka på olika vägar i Östhammars kommun. Detta kommer att leda till en väsentlig trafikökning på väg 76. Vilka

miljökonsekvenser kommer detta att medföra? Hur kommer trafikolycksstatistiken att påverkas, statistiskt sätt?

En ökad tung trafik på kommunens kan komma att kräva en förstärkning av vägar i kommunen. Är SKB beredd att ta kostnaderna för sådana åtgärder om Vägverket inte är beredda att ta in dem i sina upprustningsplaner?

Buller

På samrådsmötet indikerades att arbete pågår med att analysera bullerfrågan och att man därför inte ville presentera bullerproblematiken från anläggning och drift av slutförvaret. När kommer SKB att presentera en sådan utredning? Vi vill även påpeka att vi anser att SKB skall redovisa bullersituationen under dygnet som helhet och också redovisa när ev. toppar i bullerstörning. Att som på mötet bara redovisa nattvärden ser vi som bristfälligt. Hur avser SKB förbättra bullerredovisningen?

Grundvattensänkning och saltvatten i brunnar

Tidigare erfarenheter från liknande projekt pekar på att det kan bli en grundvattensänkning som påverkar brunnar i området. Störningar på grundvattnet kan även innebära att saltvatten tränger in i brunnar. Det är rimligt att bolaget redovisar underlag och scenarier för grundvattenstörningar. I detta skall olika scenarier göras, särskilt vill vi peka på behovet av ekologiska studier i platsundersökningsområdet, som ju har mycket höga naturvärden, till stor del helt och hållet beroende av vattenförhållanden inom området. Hur kommer SKB att hantera denna fråga?

Miljömedicinsk utredning

Vid samrådet ställdes en fråga om vilka miljömedicinska bedömningar som görs. SKB tog då upp den enkätstudie som nu utförs (där SKB bl.a. frågar om invånarna har psykiska besvär) och att det endast var på detta sätt man avsåg att utreda ev. miljömedicinska konsekvenser. Vi anser att detta är ett otillräckligt betraktelsesätt, som endast förmår att beskriva konsekvenser till följd av människors oro inför ett slutförvar av kärnavfall. En miljömedicinsk utredning måste även bygga på en analys av medicinska konsekvenser vid olika typer av utsläpp. Vi anser att en miljömedicinsk utredning där de medicinska konsekvenserna av olika scenarier med radioaktivt utsläpp skall redovisas. Vad blir t.ex. konsekvenserna för människors hälsa vid ett oavsiktligt intrång om t.ex. 200 år?

Tidpunkt för avisering av samrådsmöten och tillgång till underlag

För att underlätta för deltagare att planera sin närvaro och sina frågor vid samrådsmöten är det viktigt att tidpunkten för samrådsmöten annonseras i mycket god tid innan mötena. Det är även viktigt att underlag för samråd finns tillgängligt i god tid innan samrådsmöten. Kan SKB i framtiden komma med avisering om tidpunkten för samrådsmöten redan när beslut tas om denna tidpunkt?

Formen för samråd

Kan SKB tänka sig att i framtiden förändra formen för samråd så att det blir enklare för enskilda medborgare att få sina frågor framförda? Ett förslag är att en del av tiden på framtida samrådsmöten tillåter diskussion i mindre grupper och att rapportörer antecknar synpunkter och frågor som kommer upp i grupperna. Ett annat förslag är att ha en oberoende mötesledare som t ex utses av Östhammars kommun.

Med en förväntan på utförliga svar i mötesdokumentationen.

Vänliga hälsningar,

Lars-Olof Lindell, ordf Östhammars Naturskyddsförening